

Kahramanmaraş Yöresi Koyunculuk İşletmelerinin Yapısal Yönden Mevcut Durumları ve Geliştirilmesi Üzerine Bir Araştırma

Saadettin PAKSOY¹ Atılğan ATILGAN² Adil AKYÜZ³ Yıldırım KUMOVA⁴

¹Kahramanmaraş DSİ Müdürlüğü, Kahramanmaraş

²SDÜ Ziraat Fakültesi Tarımsal Yapılar ve Sulama Bölümü, Isparta

³K.S.Ü. Ziraat Fakültesi Tarımsal Yapılar ve Sulama Bölümü, Kahramanmaraş

⁴Ç.Ü. Ziraat Fakültesi Tarımsal Yapılar ve Sulama Bölümü, Adana

Özet: Ülkemiz kalkınmasında büyük bir öneme sahip olan hayvancılığın geliştirilmesi ve özellikle hayvanlardan sağlanan verimin artırılması gerekmektedir. Hayvansal verimin artırılmasında ise barınakların önemli yeri vardır. Hayvan başına yeterli taban alanı ve havalandırması olmayan ağıllarda barındırılacak hayvanlar ne kadar iyi ırktan olurlarsa olsunlar ve ne kadar iyi beslenirlerse beslensinler beklenen verimi vermezler.

Bu araştırmada, Kahramanmaraş bölgesindeki mevcut koyunculuk işletmelerinin yapısal durumlarının belirlenmesi, sorunların saptanarak gerekli önerilerde bulunulması, geliştirme olanaklarının incelenmesi ve bölge iklim koşullarına uygun farklı kapasitede ve tiplerde ağıl planlarının geliştirilmesi amaçlanmıştır. Kahramanmaraş iline bağlı 5 ilçe ve bu ilçelere bağlı toplam 15 köy ve yerleşim yerinden 30 barınak gayeli örnekleme yöntemine göre seçilmiş ve bu barınaklara hazırlanan anket uygulanmıştır. Araştırma sonucunda incelenen barınakların %100'ünün yörenin iklim koşullarına ve planlama kriterlerine uygun olarak yapılmadığı belirlenmiştir. Araştırma sonucunda belirlenen sorunların giderilmesi amacıyla, yöre iklim özellikleri ve yöreye uygun planlama kriterleri dikkate alınarak, farklı tip ve kapasitede iki adet örnek koyun ağılı planı geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ağıl, Barınak, Kahramanmaraş, Koyunculuk İşletmesi,

An Investigation on Current Situation and Development Possibilities of Sheep Farming in Favor of Structural View in Kahramanmaraş Region

Abstract: It is necessary to improve yield from animals and ameliorate animal agriculture which is an important sector in the development of our country. Barns play a significant role in the increasing of animal production. Even though sheep has a good genetics for potential performance, without proper space and ventilation they may not reach their genetic potential.

In this research, it was aimed to determine structural conditions of available sheep enterprises, to make suggestions for problems, to investigate possibilities for improvements, and the development of sheep barn designs with different types and capacities suitable to the climatic conditions of the Kahramanmaraş region. The number of 30 barns were selected from a total of 15 villages belong to 5 sub-province in Kahramanmaraş province with aimed sampling and surveying and survey was conducted for these barns. Results showed that 100% of barns were not built based on the climatic conditions of the region and design criteria. To solve the problems determined in the study area, two sample sheep barn with different types and capacities were designed by considering the climatic conditions and the design criteria of the region.

Keywords: Sheep Barn, Barn, Kahramanmaraş, Sheep Farming,

Giriş

Koyun yetiştiriciliği, ülkemiz tarım işletmeleri içerisinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Koyunlardan kuzu, yapağı, et, süt ve gübre gibi beş önemli ürün alınmaktadır. Bu ürünlerin her biri değişik mevsimlerde satılarak yetiştiriciye sürekli gelir sağlamaktadır (Kırnak, 1992).

Koyun yetiştiriciliğinde yüksek yatırım gerektiren alt yapı yatırımlarına ihtiyaç duyulmamaktadır. Diğer etmenlerin yanında bu yönüyle de koyun yetiştiriciliği üreticiler tarafından tercih edilmektedir. Koyun yetiştiriciliğinde, yapısal yönden soğuk rüzgarlar ve yağışlara karşı gerekli korumayı sağlayan ve yeterli havalandırma olanağı veren, kuru zeminli bir ağılın inşa edilmesi çok önemlidir (Neufert, 1983; Spedding, 1988).

Koyun yetiştiriciliğinin amacı ve koyun yetiştiren işletmelerin tipi ne olursa olsun, ağıl yapımındaki asıl amaç, koyunları kritik mevsimlerde, normal fizyolojik faaliyetler için uygun olmayan çevre koşullarından korumaktır. Koyun ve kuzular, ılıman iklim bölgelerinde basit sundurmalar altında, soğuk iklim bölgelerinde ise, daha iyi korumaya sahip yapılar içinde barındırılmalıdır (Spedding, 1988).

Koyunlar için yüksek yatırımlı yapılara gerek olmayıp, basit sundurma tipi ağıllar, hatta son yıllarda kullanım alanı bulan polietilen örtülü ağıllar bile yeterlidir. Koyun ağıllarına, özellikle kuzulama periyodun da gereksinim duyulmaktadır (Spedding, 1988). Koyun ağılları, Açık, Kapalı ve Izgara Tabanlı Kapalı olmak üzere üç gruba ayrılır (Anonim, 1990).

Ağıl ister kapalı ister açık sisteme göre planlansın, ağıl planları hazırlanırken; ağılın koyun bakımının ve yemlemenin, kuzulamanın, emzirmenin, sağımın, yem ve altlık muhafazasının yapıldığı birimler fonksiyonları birlikte düşünülmelidir. Ağılı oluşturan bu birimler; dinlenme yeri, yemleme ve yem koruma bölmesi, sağım hane ve süt odası, kırkım ve yapağı koruma bölmesi, özel bölmeler ve gezinti avlusudur (Anonim, 1977).

Koyunlar oldukça hassas oldukları yağmur ve rüzgara karşı önlem alınmasıyla,

açık ağıllarda başarıyla yetiştirilebilirler. Üstü yağmur geçirmeyen basit çatılı yapılar altında muhafaza edilebilir (Maton ve ark., 1985; Tekinel ve ark., 1992). Açık ağıllar U ve L şeklinde sundurmalardan yapılabilirler. Yapılan bu sundurmaların iklim koşullarına bağlı olarak üç tarafı duvarlarla çevrili de olabilir. Duvarlar sert esen rüzgara dik olarak yapılmalıdır. Açık kalan kısım avlu halinde çitlerle çevrilmeli, bunlara yemlikler konulmalıdır (Anonim, 1990).

Yemleme, dinlenme yerinde, gezinti avlusunda veya ağıl çatısı altında ayrı bir yerde yapılabilir (Kırnak, 1992). Yemlemenin dinlenme yeri dışında yapılması durumunda bu kısım taş, çakıl veya sıkıştırılmış kille kaplanmalı ve dışı doğru % 5 eğim verilmelidir. Yemlikler önünde koyunlar için ayrılan alanın genişliği 1.2 m ve yemlikler arası uzaklık 2.3 m olmalıdır. Yem deposu koyunların yedikleri yem miktarına, koyunların ağılda tutulma sürelerine ve sürü büyüklüğüne bağlı olarak hesaplanır.

Kapalı ağıllar kışları soğuk geçen bölgeler için planlanan ve etrafı duvarlarla çevrili yapılardır. Ağıl içerisinde optimum çevre koşullarının sağlanması için pencere boşlukları ve yeterli havalandırma bacaları planlanmalıdır (Anonim, 1990; Okuroğlu ve Yağanoğlu, 1993). Kapalı ağıllar özellikle padoks da bazı avantajları beraberinde getirir. Açık alanda yani padoks da yapılan yemlemede yağış ve rüzgar olumsuz etkide bulunur. Kar ve buz yemlikler içerisinde birikir. Kaba yem, kesif yem ve silaj yemleri donar. Açık ağıllarda padoks gerekli düzenlemeler için yetersiz ve pahalı olabilir. Ayrıca toprak tipi, eğim, iklim veya yüzey akış nedeniyle olan kirlenme padoks içinde yapılacak olan faaliyetleri olumsuz yönde etkiler (Kırnak, 1992).

İyi planlanan bir ağılın yazın serin, kışın ise barınağın sıcaklığını koruması istenir. Bu da iyi bir ısı yalıtımı ile mümkün kılınabilir. Yalıtım; nem yoğunlaşmasını önler, ısıtma giderlerini azaltır ve yetiştiricilere barınak içi çevre koşullarının uniform olması konusunda yardımcı olur. Çevre koşullarının optimum düzeyde olması, yem giderlerini düşürdüğü gibi, hayvanların sağlık koşullarını, gelişimini ve

verimlerini de en üst düzeye yükseltir (Sainsbury ve Sainsbury, 1989).

Bu çalışmada, Kahramanmaraş yöresindeki ağılların mevcut durumu, özellikleri ve sorunların saptanarak, arazi çalışmalarından elde edilen veriler ışığında, yöre koşullarına uygun ağıl tiplerinin ve farklı kapasitelerde örnek ağıl planlarının geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Materyal ve Yöntem

Kahramanmaraş dünya üzerinde konumu bakımından $27^{\circ} 11' - 38^{\circ} 36'$ kuzey paralelleri ile, $36^{\circ} 15' - 37^{\circ} 42'$ doğu meridyenleri arasında yer alır. Denizden yüksekliği ortalama 700 m olmakla birlikte 350 m ile 3081 m arasında değişen yüksekliklere rastlanır. İlin yüzölçümü 14.327 km²'dir. Bu alanla Türkiye topraklarının %1.7'sini kaplamakta, Türkiye'de toprak büyüklüğü bakımından illere göre 13. sırada yer almaktadır. Bu arazinin % 35.24 orman, % 15.82'i çayır ve mera, % 37.24 tarım, %11.70'i ise ürün vermeyen kültür dışı arazilerdir.

Araştırmada kullanılan verilerin önemli bir kısmını yörede koyunculuk üretiminin yoğun olarak yapıldığı işletmelerden anket yöntemi ile toplanan birincil veriler oluşturmuştur. Bu verilerin yanı sıra konu ile ilgili çeşitli kişi ve

kuruluşlar tarafından yapılan benzer çalışmalardan da yararlanılmıştır. Araştırma, Akdeniz Bölgesinde yer alan Kahramanmaraş Merkez, Pazarcık, ve Türkoğlu ilçeleri ile Narlı, Kılılı ve Beyoğlu Kasabasına bağlı 15 köy ve yerleşim yerinde gerçekleştirilmiştir.

Çalışmada incelenen işletmelerin belirlenmesinde, Kahramanmaraş Tarım İl Müdürlüğü'nün koyunculuk ile ilgili kayıtlarından elde edilen bilgiler kullanılmıştır. Bu bilgiler doğrultusunda koyunculuk faaliyetini yoğun olarak yapıldığı Kahramanmaraş Merkez, Pazarcık ve Türkoğlu ilçeleri ile Narlı, Kılılı ve Beyoğlu Kasabasının da faaliyetini sürdüren 15 köy gayeli olarak seçilmiştir. Bu köylerde koyunculuk faaliyeti yapan tüm tarım işletmeleri araştırmanın ana kitlesini oluşturmuştur.

Araştırma materyali olarak belirlenen barınaklara ilişkin gerekli veriler işletmelerde yapılan anket, ölçme, kroki, gözlem, slayt ve çekilen fotoğraflarla sağlanmıştır. Seçilen 30 adet işletme hakkında yapım tekniği ve mevcut durumunu belirleyici bilgiler, S.D.Ü. Ziraat Fakültesi Tarımsal Yapılar ve Sulama Bölümünde hazırlanan anket formları kullanılarak belirlenmiştir.

Şekil 1. Araştırma alanındaki ankete tabi tutulan ilçe ve köyler

Çizelge 1. Kahramanmaraş iline ait uzun yıllık iklim verileri

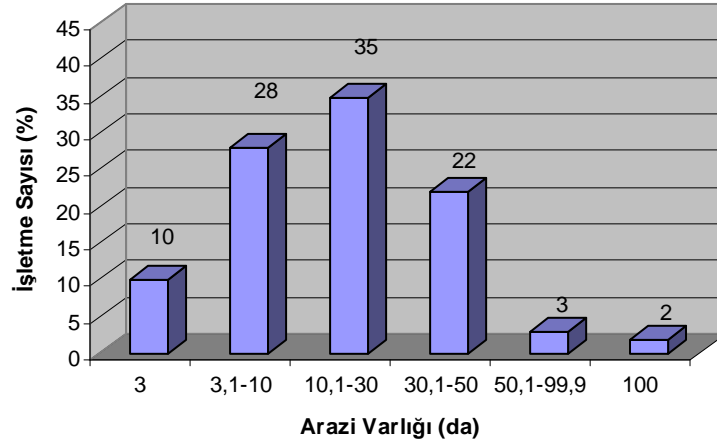
İklim Verileri	Rasat Süresi	Yıllık Ort.	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
Ortalama oransal nem (%)	29	58	70	68	62	58	54	48	50	50	47	53	63	71
Ortalama sıcaklık (°C)	29	16.3	4.5	6.2	10.3	15.1	19.9	24.6	27.6	28.8	23.1	18.6	11.3	6.4
En yüksek sıcaklık (°C)	31	32.5	18.7	21.8	26.0	32.6	38.0	39.6	42.6	44.3	40.4	35.9	28.9	20.9
En düşük sıcaklık (°C)	32	-9.0	-9.0	-9.0	-9.6	-1.8	5.0	7.3	12.0	11.0	10.6	0.0	-4.4	-9.5
Ortalama yağış miktarı (mm)	50	730	135	114	95.1	66.6	37.9	7.8	0.8	1.1	4.0	45.7	94.4	129
Ortalama rüzgar hızı (m/sn)	26	2.6	1.5	1.7	2.2	2.4	2.9	4.1	4.7	4.1	3.0	1.7	1.2	1.4
En hızlı rüzgar hızı (m/sn)	26	35.9	34.4	38.5	37.0	39.5	32.3	34.6	35.5	37.2	34.4	29.4	34.5	44.1
En hızlı rüzgar yönü	26	NE	NE	N	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NNW	NNE	N	NE
Hakim rüzgar yönü	26	WN	WN	ESE	WNW	WNW	WNW	WNW	WNW	WNW	WNW	WNW	N	N

Bulgular

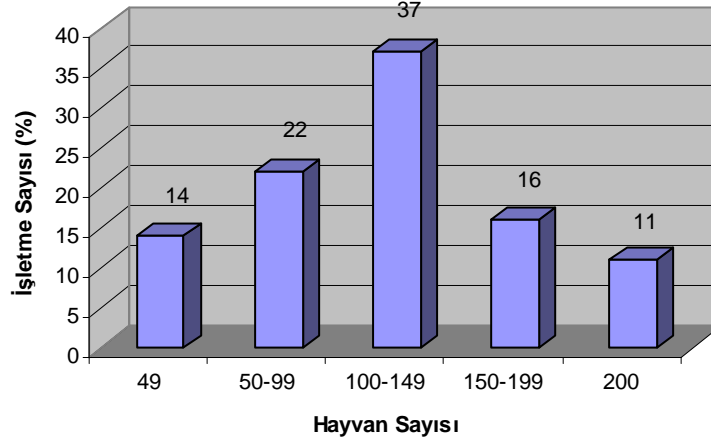
Bölgede etüt edilen koyunculuk işletmelerinin %81'inde kapalı tip barınak, %9'unda ise açık tip barınak kullanılmıştır. Kapalı ağılların büyük çoğunluğunda geleneksel dikdörtgen tipi kapalı ağıl kullanılmaktadır. Açık ağıllarda ise dört tarafı açık yalnız üstü kapatılmış ağıllar kullanılmaktadır. Yapılan incelemelerde işletmelerin %6'sı üretimden tamamen

vazgeçmiş, %94'ü ise üretime devam etmektedir.

Etüt edilen işletmelerin büyük çoğunluğunu, arazi varlığı küçük olan işletmeler oluşturmaktadır. İşletmelerin %17'sinin hiç arazisi yoktur. Bölgedeki koyunculuk işletmelerinin ortalama arazi varlığı 17 da olarak belirlenmiştir. İşletmelerin arazi varlıkları dağılımı göre gruplandırılması Şekil 2'de verilmiştir.

Şekil 2. Etüt edilen işletmelerin arazi varlıklarına göre gruplandırılması

Şekil 3. Etüt edilen işletmelerde barınak kapasiteleri

İncelemeye alınan koyunculuk işletmelerinde barındırılan ortalama hayvan sayısı 123 olarak belirlenmiştir (Şekil 3). Araştırma alanında etüt edilen koyunculuk işletmelerinin %12'si iki katlı işletmeler şeklindedir. Bu işletmelerin üstü konut altı

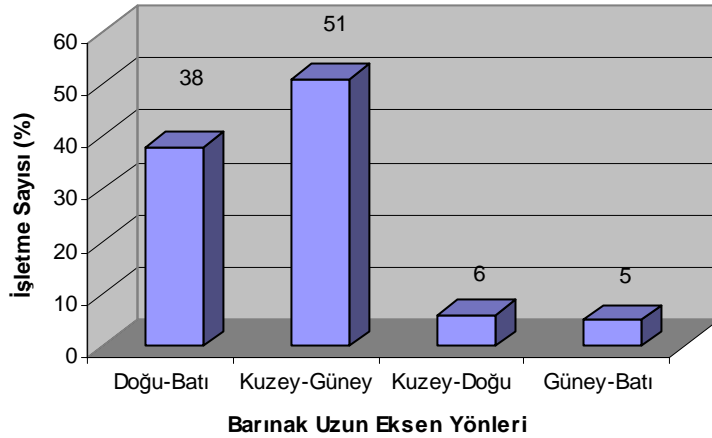
ise barınak şeklindedir. Tek katlı koyunculuk işletmeleri ise etüt edilen işletmelerin %88'ini oluşturmaktadır. Yörede inceleme yapılan barınakların tümünde kagir inşaat kullanılmıştır. İşletmelerdeki barınakların %87'sinde temel

sistemi olduğu, buna karşılık %13'ünde hiç temel olmadığı belirlenmiştir. Barınaklarda ortalama temel derinliği ve genişliğinin sırasıyla 33 ve 45 cm olduğu, temelde kullanılan yapı malzemesinin %85'inin taş, %15'inin ise beton olduğu saptanmıştır. Temel derinliği sıcak bölgelerde 30 cm, soğuk bölgelerde ise 60 cm'den az olmamalı, bölgedeki toprak donma derinliğinin altına incek şekilde yapılmalı, temel genişliği 50-60 cm arasında olmalıdır (Anonim, 1990). İncelenen işletmelerin tamamında bu değerlere uyulmadığı belirlenmiştir.

Etüt edilen ağıllarda, duvar malzemesi olarak, %40'ında briket, %43'ünde taş, %10'unda tuğla, %7'sinde ahşap kullanılmıştır. Duvarlarda bağlayıcı malzeme olarak %60'ında çimento, %20'sinde takviyeli kireç %20'sinde ise toprak harcı kullanılmıştır. Barınaklarda genelde (40x20x20) cm'lik briket kullanılmış olup hiç sıva yapılmamıştır. İncelemeye alınan barınakların %95'inde duvar kalınlıkları 20 ile 45 cm arasındadır. Duvar yüksekliği ise barınakların %67'sinde 250 cm'den aşağıdadır.

Çatı örtü malzemesi olarak, %23'ünde kiremit, %30'unda oluklu çinko, %10'unda toprak ve %30'unda ise betonarme çatı kullanılmıştır. Araştırma alanındaki barınak duvarlarının tamamında yalıtım malzemesine rastlanılmamıştır. Ağıl çatılarının %10'unda kontrplak ya da tahta %15'inde saz ya da kamış ile yalıtım yapılmış olup, %75'inde hiç yalıtım yapılmamıştır.

Yörede incelemeye alınan işletmelerde karşılaşılan hataların başında barınakların konumlandırılmasıdır. Öztürk (2003) Kahramanmaraş yöresinde yapılacak barınakların tercihen güneybatı-kuzeydoğu, ya da zayıf olasılıkla doğu-batı doğrultusunda yönlendirilmesi gerektiğini bildirmiştir. Etüt edilen işletmelerin büyük çoğunluğunda barınak uzun eksen, uygun planlama şekli dışında konumlandırılmıştır. Bu durum barınakların kışın solar radyasyondan, yazın ise serinletici rüzgârlarda yararlanmasını engellemektedir. Araştırma bölgesinde etüt edilen işletmelerin, planlama yönü ile barınak uzun eksen yönü arasındaki ilişki şekil 4'te verilmiştir.

Şekil 4. Etüt edilen barınaklarda planlama yönü ile uzun eksen yönünün karşılaştırması

Yörede etüt edilen koyunculuk işletmelerinde ortalama barınak genişliği 5.3 m, uzunluğu 13.7 m, yüksekliği ise 2.20 m dir. Etüt edilen işletmelerde barınak

boyutlarının dağılımı çizelge 2'de verilmiştir.

Çizelge 2. Etüt edilen koyunculuk işletmelerinde barınak boyutlarının dağılımı

Barınak Genişliği			Barınak Uzunluğu			Barınak Yüksekliği		
Boyut (m)	İşletme sayısı	Top. İşlt.(%)	Boyut (m)	İşletme sayısı	Top. İşlt.(%)	Boyut (m)	İşletme sayısı	Top. İşlt.(%)
< 5	7	23.3	< 10	3	10.0	< 2	7	23.0
5.1-7.5	14	46.7	11-20	13	43.3	2.1-3	16	53.3
7.6-10	5	16.7	20.1-30	10	33.3	3.1-3.5	4	13.3
≥ 10.1	4	13.3	≥ 30.1	4	13.3	≥ 3.6	3	10.0
Toplam	30	100.0		30	100.0		30	100.0

Etüt edilen işletmelerin %77'sinde drenaj sistemi mevcut değildir. Drenaj sistemi mevcut olan işletmeler ise yeterli drenajı sağlayamamaktadır. Özellikle kış aylarında barınak çevresinin yeterli drenajı sağlanmadığından, barınağın etrafı çamur olmaktadır. Drenaj yetersizliği nedeniyle barınaklarda sürekli bir ıslak alan söz konusu olmaktadır. Çünkü koyunların ıslaklığa karşı dayanıklılığı yoktur. Yıl boyunca kuru zeminli bir barınağa ihtiyaç duyulur (Anonim, 1976). Bu durum gerek hayvanların, gerekse bakıcıların giriş çıkışlarını güçleştirmektedir. Drenajın yetersiz olduğu barınaklarda fazla suyun temel duvarına ve sömele zarar vermesi engellemek amacıyla drenaj yapılmalıdır (Anonim, 1990). Ağıl tabanları genellikle beton, ızgara veya sıkıştırılmış geçirgen topraktan yapılmalı, nemsiz, temizlenmesi kolay, su birikmeyecek düzgün yüzeyli olmalı, tabanda çatlaklar bulunmamasına dikkat edilmelidir (Arıtürk, 1986).

İşletmelerde görülen eksikliklerden birisi de planlama kriterlerine uygun kaba ve kesif yem için ayrı ayrı yem depolarının mevcut olmayışıdır. Yem deposu koyunların yedikleri yem miktarına, koyunların ağılda tutulma sürelerine ve sürü büyüklüğüne bağlı olarak hesaplanmalıdır (Paksoy, 1997). Yemler dinlenme alanı içinde veya konut içerisinde depolanmaktadır. Bu durum hem yemin kalitesini bozmakta, hem de iş gücü kaybına neden olmaktadır.

Etüt edilen barınakların %47'sinde toplam pencere alanı 1.0-5.0 m² arasında, % 28'inde 5.1-10.0 m² arasında, %11'inde ise 10.1-15 m² arasında değişmektedir. Etüt

edilen işletmelerin % 96 'sında pencere alanının yeterli olmadığı görülmüştür. Pencere alanını taban alanına oranı, soğuk bölgelerde %3-5, kısmen ılık geçen bölgelerde %7 olarak önerilmektedir (Tekinel, 1988; Kırnak, 1992). Yetersiz havalandırılmalı barınaklarda en ciddi sorun barınak içi durgun havasının zamanla daha sıcak ve daha nemli duruma gelmesi ve bunu sonucunda hastalık yapan mikroorganizmaların, tozların ve amonyak gibi zararlı gazların konsantrasyonunun artmasıdır. Bu tür ortamlarda hayvanlar hastalıklara daha kolay yakalanır ve verim düzeyleri düşer (Sainsbury ve Sainbury, 1989).

Yörede hayvan başına düşen ortalama taban alanı 0.85 m², birim barınak hacmi ise 1.30 m³ dür. Etüt edilen barınakların hayvan başına düşen taban alanı ve barınak hacmi değerleri çizelge 3'te verilmiştir. Oysa Kumova ve Gürsoy (1990) koyun barınaklarında, kuruya çıkarılmış yani süttten kesilmiş koyun ve koçlar için hayvan başına 1-1.2 m², gebe koyunlar için 1.2 m², bir kuzulu koyun için 1.8 m², iki kuzulu koyun için 2.2 m², alan önermektedirler. Yine hayvan başına bırakılacak alan bakımından da işletmelerin yetersiz olduğu görülmektedir.

Yetiştiriciler, koyunları dış parazitlere karşı koruyan ayak ve derin banyoluklarının yararlarını bilmediği için barınaklarda bu ekipmanlara rastlanmamıştır. Ayrıca barınaklarda sağım ve süt odasına da rastlanmamıştır. Süt sağımı dinlenme alanı içerisinde veya avlusunda elle yapılmaktadır. Kırkım ve yapağı depo yapıları işletmelerin hiç

birisinde yoktur. Barınak içerisinde duvara sabit olarak yerleştirilen yemliklerde yapılan teknik hatalardan dolayı, hayvanlar yemlikler içerisine girmekte ve yem kaybı olmaktadır. Daha az yer kaplamaları, yem

kaybını azaltmaları ve ekonomi gibi önemli faydaları beraberinde getiren kombine yemliklere rastlanmamıştır.

Çizelge 3. Barınaklarda hayvan başına düşen taban alanı ve barınak hacmi

İLÇELER	Hayvan Başına Taban Alanı (m ²)					Hayvan Başına Barınak Hacmi (m ³)				
	<0.5	0.51-1	1.01-1.5	1.51-2	≥2	<0.5	0.5-1	1.01-1.5	1.51-2	≥2
Merkez	2	3	1	1	-	-	2	4	1	-
Narlı	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
Pazarcık	1	2	2	-	1	-	3	2	1	-
Türkoğlu	2	4	1	-	1	1	2	3	1	1
Kılılı	-	1	1	-	-	-	-	1	1	-
Beyoğlu	-	1	-	1	-	-	-	2	-	-
Top.İşl. Say	5	12	5	2	2	1	8	12	4	1
%	19.2	46.2	19.2	7.7	7.7	3.8	30.8	46.2	15.4	3.8

Sonuç

Kahramanmaraş yöresindeki koyunculuk işletmelerinden elde edilen veriler bölgede istenilen hedeflere ulaşılmadığını göstermektedir. Bunun en büyük nedeni etüt edilen barınakların hiç birisinde yörenin iklim koşullarına ve planlama kriterlerine uyulmamış olmasıdır.

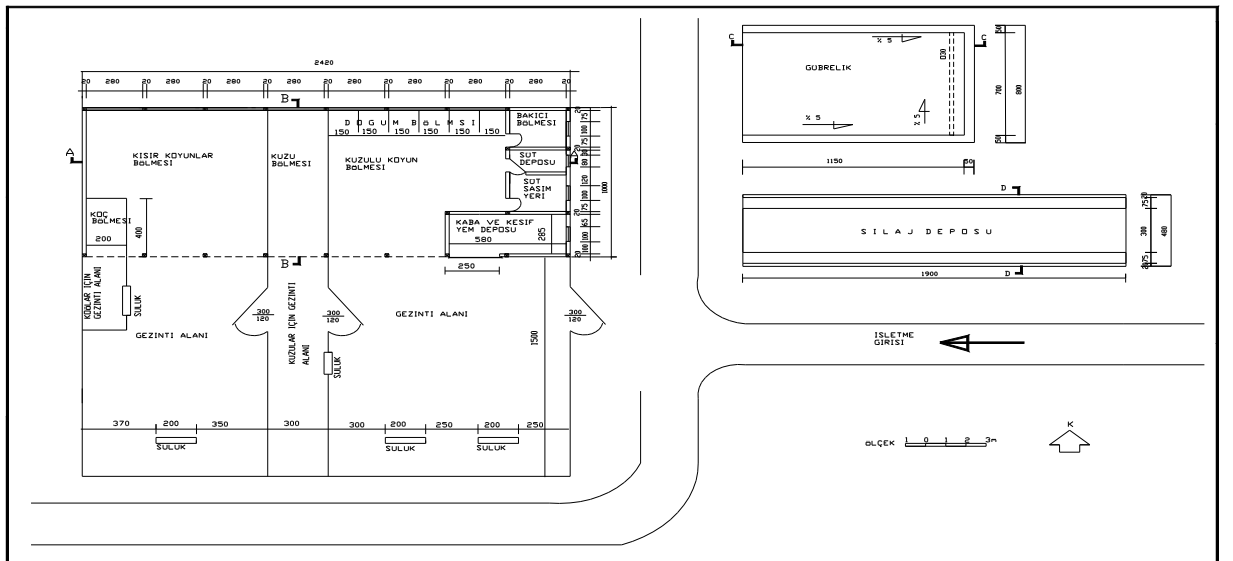
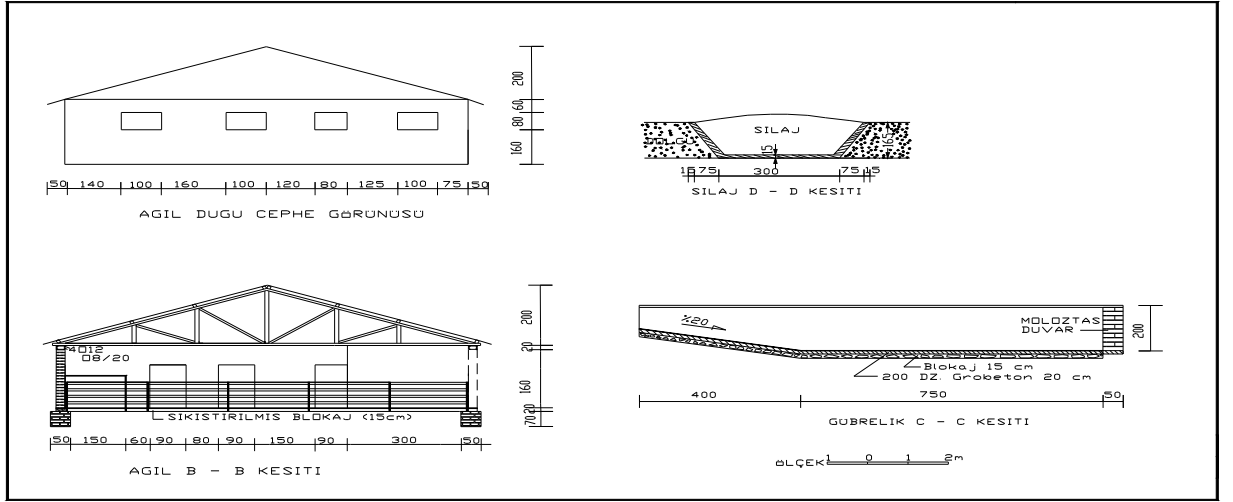
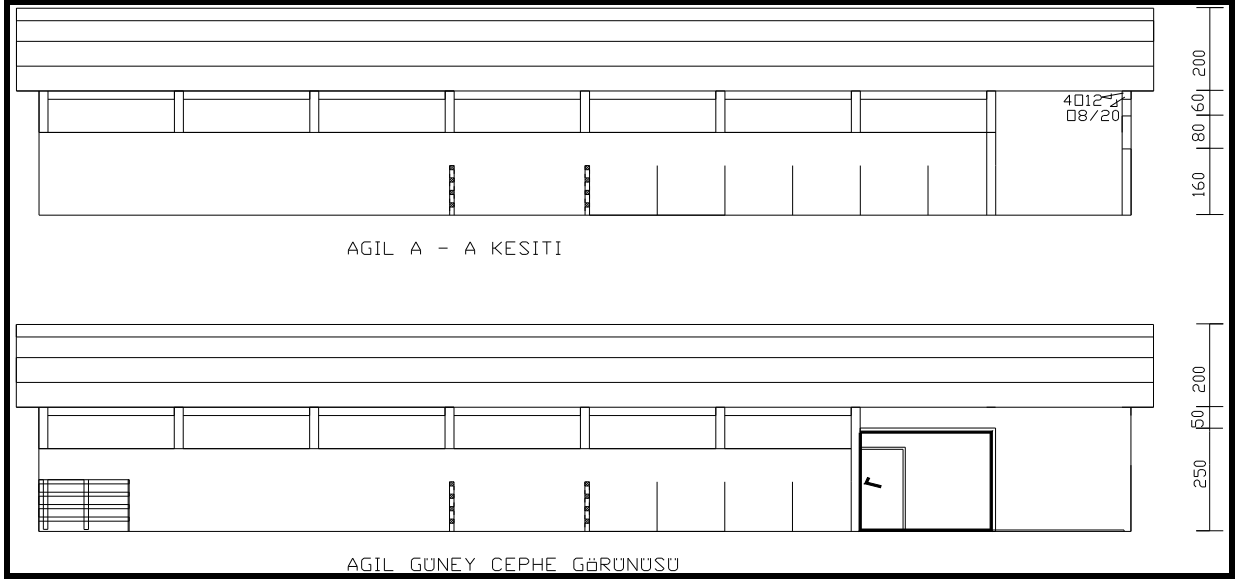
Kahramanmaraş ili ve ilçelerinde incelemeye alınan işletmelerin büyük çoğunluğunda besicilik ve süt koyunculunun hakim olduğu görülmüştür. Bu işletmelerin tamamında kapasitelerinin üzerinde yetiştiricilik yapılmaktadır. Bu durum mevcut işletmedeki barınak içi çevre koşulları, koyunların optimum verimi için gerekli olan çevre şartlarının oluşmasını engellemekte ve bunun sonucu olarak da verim düşüşü olmaktadır.

Etüt edilen işletmelerin çoğunluğu koyuncululuğu bırakma eğilimindedir. Bunun nedenleri olarak kendilerinden sonra bu işi yapacak kişinin olmaması, yem ve ilaç fiyatlarındaki artış, devletin hayvancılık politikasının olmayışı, mera alanlarının giderek azalması olarak sıralanabilir.

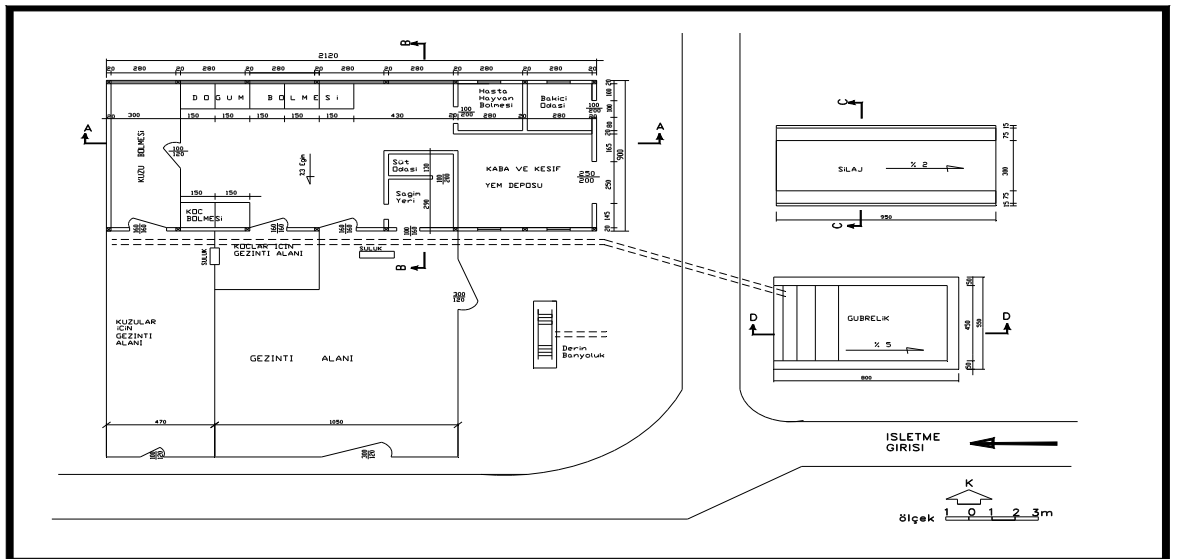
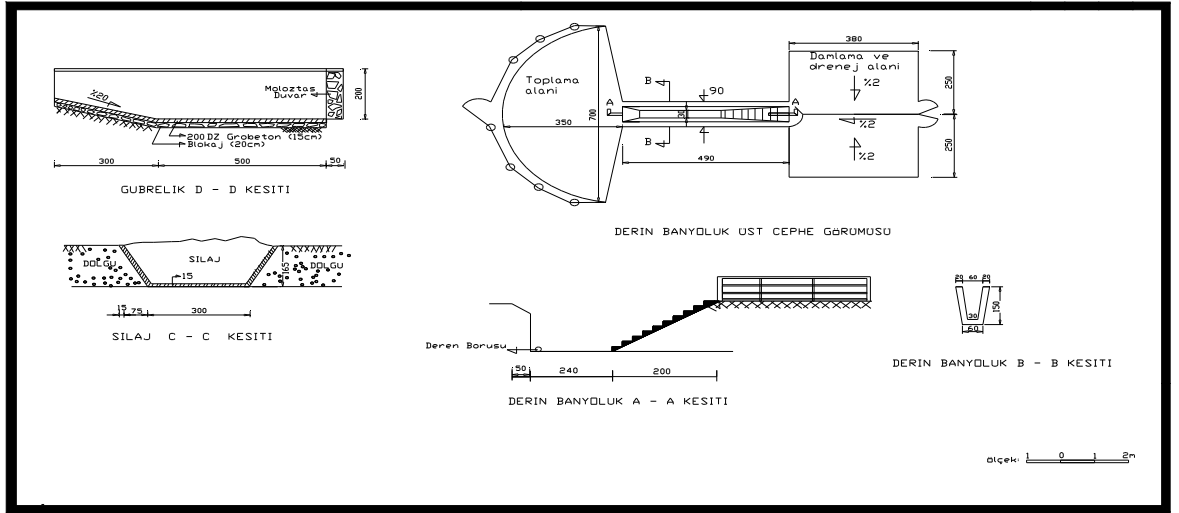
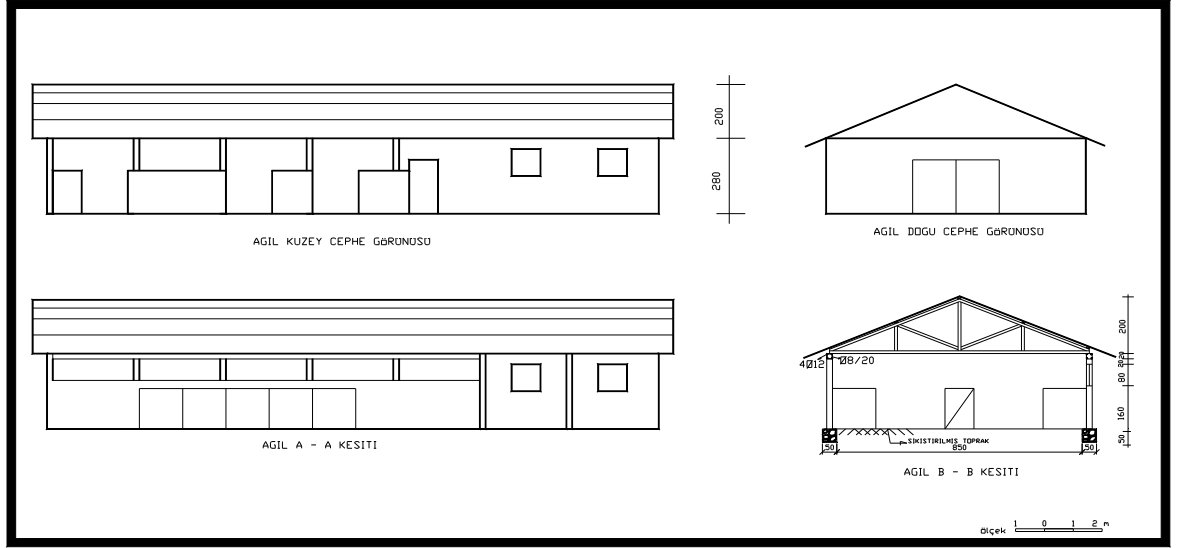
Yöredeki koyunculuk işletmelerinde görülen diğer bir aksaklık ise hazırlanan

planların mevcut yapı sistemlerini iyileştirmeye yönelik olmaması veya çizilen planların çiftçiler tarafından imkansızlıklardan dolayı isteklerine göre değiştirilmesidir. Ayrıca bu işletmelerin planlama aşamasında gelecek yıllarda olabilecek gelişmelerin düşünülmemiş olmasıdır.

Sonuç olarak ülkemiz kalkınmasında hayvancılığın önemli bir yeri vardır. Bu nedenle hayvancılığın geliştirilmesi ve hayvanlardan sağlanan verimin artırılması gerekmektedir. Hayvansal verimin artırılması ise bakım, ıslah ve beslenme gibi önlemler yanında hayvanların teknik kriterlere uygun olarak planlanmış barınaklarda barındırılmalarıyla sağlanabilir. Barınak planlamasına etki eden en önemli husus bölgenin iklim özellikleridir. Bu nedenle hayvan barınakları yönünden bölgesel araştırmalar yapılmalı ve bölge iklim koşullarına uygun barınak planlarının geliştirilmesi ve bunların yöre üreticilerine ulaştırılması çalışmalarına ivedilikle hız verilmelidir. Bu çerçevede, Kahramanmaraş yöresi için 50 ve 100 başlıklı ağıl projesi hazırlanmıştır. Bu konuda çalışan araştırmacılara ve üreticilere örnek olarak yapılmış olan bu projeler şekil 1 ve 2'de verilmiştir.

Şekil 1. 100 Başlık Kahramanmaraş yöresine uygun ağıl planı

Şekil 1. 50 Başlık Kahramanmaraş yöresine uygun ağıl planı

Kaynaklar

- Anonim, 1976. Structures and Environment Handbook. Eighth Edition Midwest Plan Service. Iowa State University, Ames, Iowa. USA. pp.482.
- Anonim, 1977. Koyunculukta Besleme-Barınaklar-Hastalıklardan Koruma ve Savaşım. Tahirova Devlet Üretim Çiftliği, İzmir, s.24.
- Anonim, 1990. Koyun Ağılları-İnşa Kuralları, Birinci Baskı,TSE 7775, Ankara.
- Arıttürk, E., 1986. Hayvan Barınakları. A.Ü. Veteriner Fakültesi yayınları: 410 Ders Kitabı s59-61, Ankara.
- Kırnak, H., 1992. Adana İli ve İlçelerinde Mevcut Koyunculuk İşletmelerinin Yapısal Durumu Özellikleri ve Bölge İklim Koşullarına Uygun Barınak Planlarının Geliştirilmesi Üzerine Bir Araştırma. Ç.Ü. Ziraat Fakültesi, Tarımsal Yapılar Ve Sulama Bölümü, Yüksek Lisans Tezi, No:605, Adana.
- Kumova, Y., Gürsoy, O., 1990 Design of housing systems for intensive dairy sheep production in Southern Turkey. Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 5(3):1-16.
- Maton, A., Daelemans, J., Lambrecht, J., 1985. Housing of Animals. Elsevier Science Publishers B.V., Netherlands, 458p.
- Neufert. E., 1983. Yapı Tasarım Bilgisi. Kelaynak Yayınevi ve Matbaası, Ankara, s.448.
- Okuroğlu, M., Yağanoğlu, A.V., 1993. Kültürteknik. A.Ü.Z.F. Tar. Yap. Ve Sul. Böl. Ders Kitabı, Yayın No:157. Erzurum.
- Öztürk, Y., 2003 Kahramanmaraş Yöresinde Yumurta Tavuğu Kümeslerin Fiziksel ve Teknik Yeterliliklerinin Araştırılması. Doktora Tezi, Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Edirne.
- Paksoy, S., 1997. Kahramanmaraş'ta Koyunculuk İşletmelerinin Yapısal Özellikleri Yöreye Uygun Ağıl İşletme Planlarının Geliştirme Olanakları. Ç.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarımsal Yapılar ve Sulama Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, No:1337, Adana.
- Sainsbury, D., Sainsbury, P., 1989. Livestock Health and Housing. The Housing of Sheep. Third Edition English Language Book Society/ Bailliere Tindall. ELBS. 13-297 PP.
- Spedding, C.R.W., 1988. Fream's Agriculture. Farm Buildings and Fixed Equipment. pp. 293-306. A textbook Prepared under the Authority of the Royal Agricultural Society of England.
- Tekinel, O., Kumova, Y., Alagöz,T., Demir, Y., 1988. Hayvan Barınaklarının Planlanması. Ç.Ü.Z.F. Yardımcı Ders Kitabı No:10. Adana.
- Tekinel, O., Kumova, Y., Alagöz,T., Kırnak, H., Şimşek, O., 1992. Çukurova Bölgesindeki Mevcut Koyun Barınaklarının Yapısal Yönden İncelenmesi ve Geliştirme Olanakları. 4. Ulusal Tarımsal Yapılar ve Sulama Kongresi, 24-26 Haziran 1992, 512-521, Erzurum.